

PILOTA DE SET EN EL FINANÇAMENT

La manera arbitrària amb què l'Estat ha distribuït els fons econòmics és el verdader sudoku

GUILLEM LÓPEZ-CASASNOVAS*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 12.03.08

Amb l'evidència que el futur del finançament, malgrat el que es digui des de Catalunya, no depèn del contingut de l'Estatut aprovat, sinó de la futura llei orgànica de finançament de totes les comunitats autònomes, l'autogovern de Catalunya jugarà els propers mesos una pilota de set que pot ser decisiva. Té el servei la part contrària, per molta bilateralitat que es vulgui, tot i que, com en el passat, Catalunya ha portat la davantera en la pressió pel canvi i n'ha assumit el desgast més gran en el partit que s'ha jugat fins ara per a la reforma del finançament autonòmic. Durant la campanya hem sentit una vegada més les paraules dels partits que han tingut o tenen responsabilitats de govern a l'Estat, reconeixent el mal finançament de Catalunya (i de Balears), i han promès que aquest cop ho arreglaran. Es parla, però, de complexitat, de consens multilateral, de sudokus tècnicament enrevessats. No obstant, val a dir que el sudoku actual no l'han creat els nous estatuts, sinó fonamentalment els mateixos governs centrals en el passat per la improvisació i falta de mètode amb què han respost als problemes autonòmics.

La qüestió de fons és l'existència d'un finançament central escadusser per a una despesa autonòmica, associada a l'Estat de benestar, que no ha parat de créixer, amb un Estat que ha retingut les capacitats

recaptatòries, que li han servit per garantir el seu superàvit pressupostari. Els governs centrals han transferit recursos a les comunitats, de manera indiscriminada, d'acord amb l'anomenat sistema del cost efectiu inicial (d'un servei abans de ser traspassat), la qual cosa ha preservat fonamentalment l' statu quo d'abans de les transferències, al qual s'ha hagut d'afegir un conjunt de fons particulars per tancar forats d'algunes comunitats, modulacions discrecionals, reconeixements de drets històrics a mida, regles dinàmiques parcials, etcètera. De manera que, contràriament al que es diu, el problema no és intrínsecament complex, sinó que l'ha complicat al llarg del temps el Govern central per falta de voluntat política per afrontar-lo d'arrel.

De fet, la solució tècnica és bastant senzilla si es vol fer servir la lògica i el sentit comú. Comentaré uns quants trets que poden facilitar la solució si es vol.

Primer de tot, és necessari identificar el que s'entén per capacitat fiscal pròpia i solidaritat territorial. El residu resultant és la redistribució autonòmica. La base d'aquesta redistribució ha de ser l'anivellament de l'oferta pública de serveis, és a dir, que estiguin garantits de la mateixa manera en qualsevol autonomia, independentment de la renda dels seus habitants. En tots aquests serveis universals, el referent per calcular el repartiment de fons no pot ser cap altre que la població. Per tant, no és admissible, com passa ara, un fons de renda relativa, que castiga les comunitats que tenen més renda. Estem parlant de garantir serveis públics a la ciutadania, i no de desenvolupament regional i de millora de rendes privades.

ÉS IL·LÒGIC, com tenim avui, que qui més aporta (Balears i Catalunya) acabi amb una capacitat menor per finançar la despesa social per a la seva població. El que es pretén és que els serveis bàsics de benestar no depenguin, en una comunitat determinada, de la capacitat fiscal pròpia, perquè, amb el model actual, això el que comporta és que les autonomies que més contribueixen acabin disposant de menys capacitat per finançar els seus serveis públics. Una cosa sense comparació en el món fiscalment civilitzat.

Segon. La variació de la població s'ha de comptar bé i actualitzar-se en el temps. Actualment, per millorar el finançament d'una comunitat, ha d'augmentar la seva població tres punts (no un percentatge) per sobre de la mitjana estatal. Si s'ha de registrar en un any, és una barbaritat. Com era d'esperar, tot i la importància de les variacions demogràfiques sofertes, aquest llindar no l'ha aconseguit mai cap comunitat, de manera que no s'ha actualitzat el finançament i s'han hagut d'afrontar els increments de població sense recursos suficients.

Tercer. Els grans partits nacionals espanyols semblen estar d'acord a redimir les comunitats forals d'aportar recursos a la redistribució regional. No s'entén gaire com poden predicar per als altres (negar el concert) el que no practiquen ells, tant si beneficien com si no les comunitats on governen o on han governat. Si aquesta és la voluntat governamental, que així sigui, sempre que el cost d'aquesta condonació a les comunitats forals del que haurien d'aportar al fons d'anivellament entre comunitats vagi a càrrec de l'Estat, no de la resta de comunitats autònomes, com Catalunya i Balears.

SEMBLA LÒGIC, en quart lloc, que l'ordre en la classificació de les comunitats segons la renda generada amb el seu treball no quedi tergiversat per l'acció pública redistributiva, carregant impostos i repartint subvencions. Aquesta acció estatal ha de poder, per descomptat, reduir diferències de magnitud entre els que aporten i els que reben, però mai ha de canviar l'ordre entre ells una vegada efectuada la redistribució.

Per tant, no hi ha complexitat tècnica, tal com es pretén, sinó que la decisió és política. El Govern s'ha ficat en un forat que ell mateix ha cavat amb la seva discrecionalitat a l'hora de tractar el finançament autonòmic. El resultat de les eleccions és important perquè ja sabem qui prestarà l'escala per sortir del forat. Catalunya es juga aquí més que un punt. És pilota de set. La de partit es jugarà més endavant, potser al Constitucional.

* Catedràtic d'Economia de la UPF.